

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanje za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemanje pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 23. novembra 1894.

Politiški oddelek.

Še jedenkrat shod zaupnih mož.

Nekaterim nikakor ne gre v glavo, zakaj da se baš sedaj sklicuje shod zaupnih mož, in vse moči napenjajo, da bi ga preprečili. Po mnenju teh ljudi je tako sedaj le prehajalna doba in menda zaradi tega tacega shoda ni potreba. Tudi se govori, da imamo že dovolj programov. Poslednje je deloma resnično. V narodnih vrstah pač ni treba imeti dvombe o narodnem programu, toda programa baš za sedanji položaj pa vendar le nimamo.

Sedanji položaj se da nekoliko primerjati položaju 1867. leta, ko se je sklepal dualizem. Da so tedaj narodni zastopniki pravo zadeli, pa bi danes ne bilo dualizma, o katerem so se imeli priliko avstrijski Slovani prepričati, da nam ni v korist. Ravno tako se sedaj lahko sklene kaka volilna reforma, katera bode se pozne rodove hudo tlačila. Poslanci jo v tacem položaji kaj lahko zagazijo, kajti pritiska se na nje od vseh strani. Zatorej je pa potrebno, da jim zaupniki naroda dajo nekak navod. Take zaupne shode sklicujejo povsod ob tacihi časih in pravi narodni zastopniki jih morajo sami želeti, da spoznajo pravo voljo naroda.

Zaradi tega pa tukaj sklepi nobenega prejšnjega shoda ne morejo tega nadomestiti, ker so se sklenili pri drugačnih razmerah. Shod slovenskih poslancev v Ljubljani dne 2. oktobra 1890. se je vršil pod vplivom dunajskih punktacij in so nekateri njegovi sklepi po tedanjem položaji prikrojeni. Vsak politično zaveden človek pa ve, da je sedaj položaj vse drugačen. „Katoliški shod“ je pa v narodnem oziru bil že tako nekoliko pomanjkljiv, kar je nekoč „Slovenec“ priznal, pa to opravičuje, ker shod je bil v prvi vrsti katolišk, v nasprotju k nekdanjim taborom, ki so bili v prvi vrsti narodni. V današnjem času je pa nam potrebno tudi popolnoma jasnega narodnega programa. Potrebno je pa zlasti, da se sporazumimo v nekaterih podrobnostih, kajti Nemci se morajo

nam smejati, ako v nekaterih vprašanjih vsak na drugo stran vleče in marsikdaj ta ali oni tej ali oni stvari le zaradi tega nasprotuje, ker prihaja od nasprotne stranke. S takim postopanjem se deluje le za nemštvo v deželi in naši potomci bodo še ostro obsojali tako postopanje.

Volilna reforma je na dnevnem redu. Sedaj ne gre za to, kakšno vlogo bi rad ta ali oni poslanec igral, temveč gre se zato, če hočemo dopustiti, da se volilni red zopet tako spremeni, da bomo avstrijski Slovani obsojeni v manjšino ali pa jim hočemo pripomoči do veljave. Odločitev imajo popolnoma v rokah poslanci v Hohenwartovem klubu. Od njih glasov je odvisen obstanek koalicije. Če slovenski poslanci izstopijo iz koalicije, pa je vsaka volilna reforma v škodo Slovanom nemogoča. Sedanja koalicija se razdere in povrniti se mora zopet grof Taaffe s svojim volilnim načrtom, kateri bi brez dvombe Slovanom pripomogel do večine, če tudi bi prišli v zbor poslanci bolj demokratičnega mišljenja. Vso odgovornost za slabo volilno reformo bode pa padala na slovenske poslance v Hohenwartovem klubu, ako se udajo levičarjem, in po pravici se bojimo, da se bodo udali. Nanje močno vplivajo češki veleposestniki, kateri so pa po svojih gospodarskih koristih najtesneje zvezani z nemškimi liberalci. V takem času je neobhodno, da se poslancem da kako navodilo. Treba je jasnosti. Najškodljivejše je tisto omahovanje in cincanje, na jedni strani obsojanje koalicije, na drugi strani pa njeno zagovarjanje zaradi nekaterih oseb. V tacihi vprašanjih je treba presojati le stvar samo brez ozira na osebe, kajti tudi najboljše ljudje se včasih motijo.

Poleg volilne reforme pa pridejo v državnem zboru mnoge druge važne stvari na vrsto, ki se tičejo narodnega gospodarstva in tudi o teh je treba, da se posvetuje. Res narodnogospodarskih programov se ne manjka ali vendar je v tem mnogo nejasnega, in tudi slovenske razmere niso take kakor drugod in torej je treba o tacihi stvareh posvetovanja mož iz vseh slovenskih pokrajin, da povedo svoje mnenje, le tako je mogoče, da se sestavi nekak stalen program za delovanje v tem oziru.

Priznamo pa radi, da posebno daleč segajočega programa v nobenem oziru ne bode mogoče sklepati, kajti stvari se prehitro preminjajo; ali vsaj za tiste zadeve, o katerih je pričakovati, da kmalu pridejo na dnevni red, je potrebno kacega razgovora.

Sicer je pa sedanji shod vse kaj drugega nego shod poslancev, kajti postavljen bode vse na širšo podlago, pokazati bode imel mnenje narodovo v raznih zadevah, da bodo poslanci potem vedeli, kakšne politike se imajo držati. Zato je pa obžalovati, da se nekateri poslanci ne-čejo udeležiti tega shoda. Vriva se nam misel, kakor bi se ga nekoliko bali. So nekateri mej njimi, katerim je koalicija več nego narodne koristi, kar kaže to, da ostajajo v njej, da si nimajo do danes najmanjše stvari pokazati, da bi jo bili dosegli v znamenji koalicije. Čutijo namreč, da bi bilo težko opravičevati svoje postopanje pred zaupniki, kateri bi se najbrž ne dali zbegati s kakim strašenjem s socialno demokracijo. Morali bi na dan z uzroki, zaradi katerih se drže liberalcev, in tega se pa menda boje, zato pa iščejo uzrokov, da ne pridejo na shod.

Da bi shod zaupnih mož bil odveč, je že zaradi tega smešno trditi, ker je nedavno bil tudi podoben shod na Koroškem in vendar ni nobeden temu ugovarjal. Če je dobro, da so se sešli zaupniki koroških Slovencev, zakaj pa bi ne bilo dobro, da se snidejo v Ljubljani zaupni možje iz vse Slovenije.

Nekaj pa nas veseli. Sobotni „Slovenec“ je pisal proti shodu, posegal nazaj na shod slovenskih poslancev v Ljubljani dne 2. oktobra 1890. leta in nekako priznal sklepe tega shoda. Mi smo v bistvenem vedno zagovarjali te shode. Naravnost smo pisali, da se s sklepi katoliškega shoda le zaradi tega ne strinjamo, ker je zatajil nekatere sklepe tega shoda poslancev, kakor na pr. slovensko vseučilišče, katerega bi po našem mnenju ne smel zatajiti noben shod, ki se vsoja v narodnem oziru dajati kak program Slovincem. Nobeno nemško katoliško vseučilišče slovenskega zameniti ne more. S tem, da je glasilo naše konservativne stranke poseglo po tedanjem shodu, je dokazano, da smo prav imeli, kar smo tedaj pisali. Mi le želimo, da sklepi omenjenega shoda v obče ostanejo vedno program vseh Slovencev, seveda kolikor je to pri premenjenih razmerah mogoče. Shoda zaupnih mož pa ta shod ne more nadomeščati, ker se ni vršil o času koalicije in torej njega sklepi o tej stvari ne dajo nobenega navodila. Volilna reforma tudi tedaj ni bila tako v teku, da bi se bilo razgovarjalo o njej. Shod zaupnih mož pa nima namena razdirati tega, kar je shod poslancev v Ljubljani storil, temveč le dalje zidati in popolnjevati. Zato mu pa mi želimo najboljšega uspeha, pa tudi da bi zbližal vse prave slovenske domoljube in pojasnil zamotani politični položaj.

Politični pregled.

Celjska gimnazija. — Koalicija se je že toliko ponášala, da bo dosegla slovensko gimnazijo v Celji, a kakor

se vidi iz vsega ne bode ničesa. Nemški liberalci, prijatelji naših slovenskih koalirancev, tega nikakor ne dovolijo. Zato je pa vlada naročila celjskemu okrajnemu glavarju, da bi kak drug kraj poiskal za celjsko gimnazijo, in res je te dni okrajni glavar zaradi tega že bil v Žalci in Šent Jurji, kjer pa ni dosti opravil, da si je delal najlepše obljube. Ljudje so prepričani, da bi gimnazija vspevala le v Celji in ne odstopijo od te zahteve. V Šnt. Jurji je bil okrajni glavar s svojim prizadevanjem nabral nekoliko podpisov za osnovo slovenske gimnazije, ki so se pa zopet preklicali. Sedaj se obrača baje pozornost še na Mozirje, Sevnico in Brežice. Lepo bi bilo, če se naposled za slovensko gimnazijo oglase Brežice, ki so pri nemških liberalcih na glasu kot znamenita nemška postojanka. Seveda z gimnazijo v Brežicah, ki se tako v nepripravnem kraju, bi ne bilo nič pomagano. Radovedni smo, kaj store naši konservativni poslanci, če se odloči, da se slov. gimnazija v Celji ne osnuje. Govori se, da izstopijo iz koalicije, kar pa na brž ne store, ko bi jih iz nje tudi s korobačem podili, kakor je že storila „Neue Freie Presse“. Gospodje bodo že našli kak izgovor.

Državni zbor je sklenil, da bode po okrajšanem potu obravnaval o premembi civilnopravnega postopanja. Po navadnem parlamentarnem potu bi ne bilo mogoče rešiti dotičnih precej obširnih zakonov, če tudi se občno pripoznava potreba njih premembe. Posebno je važen nov eksekutivni red, kjer se bode jako oziralo na tega, komur se ima kaj prodati. Ne bodo se dopuščale dražbe, kjer se že naprej ve, da bi se jedva stroški ne izplačali. Pri civilnih pravih se bodo precej premenile instance. Prenehala bode prednost veleposestnikov, kateri so se dosedaj morali tožiti le pri deželnih sodiščih. Manjše pravde se bodo reševale pri okrajnih sodiščih, če bode pa šlo za večje zneske po deželnih ali okrožnih sodiščih. Strinjati se pa ne moremo s tem, da se v mnogih slučajih zahteva odvetnika, posebno, če sta dva odvetnika v dotičnem kraju. Zastopanje po odvetniku pravosodje navadno le podraži. Vidi se, da imajo nekateri gospodje nekaj preveliko skrb za odvetnike. Sploh so pa dotične predloge ukrojene po dotičnih nemških uredbah, kakor je že v Avstriji navada. Nadalje je državni zbor imel dolgo posvetovanja o zakonu o razprodajah. Ž njim se hoče preprečiti sleparija, da kak trgovec s kako pretvezo naznani razprodajo in ljudje dero k njemu, misleč da bodo dobro in po ceni kupili, v resnici se pa opeharijo. V bodoče bode treba oblastvenega dovoljenja za razprodajo.

Tržaška odvetniška zbornica se tudi ni mogla izdržati, da ne bi ugovarjala izvedenju narodne enakopravnosti. V soboto je imela izredni občni zbor, katerega se je udeležilo 78 odvetnikov, mej njimi 20 iz Istre. Razen 7 Slovanov so vsi udeleženci bili Italijani. Zbornica je sklenila resolucijo, v kateri ugovarja, da se poslednji čas z raznimi naredbami in ukazi dela sistematična opozicija italijanščini ker je v nevarnosti italijansko poslovanje v uradih. V odločnem in temeljitem govoru je odvetnik Vitežić s Krka pobijal resolucijo. Italijanski odvetniki so močno kričali mej njegovim govorom. Tržaški odvetnik Concolo je ugovarjal Vitežiću, toda ni mogel pobiti njegovih argumentov, kajti krivica se zagovarjati ne da. Italijanske odvetnike je posebno to razburilo, da so trije zaradi javnega nasilstva obsojeni slovanski kmetje nedavno po svojem zastopniku vrnili italijansko zatožbo in zahtevali slovansko in jo dobili. Italijani trdijo, da dotični kmetje znajo italijanski. Ta strašen dogodek je pa razburil živce Italijanom. Zbornica je seveda z veliko večino izrekla za omenjeno resolucijo. Italijanski odvetniki pa tukaj čutijo, da jim gre nekoliko tudi za zaslužek. Slovanščine ne znajo, s samo italijanščino bi pa več ne mogli poslovati, ako se razširi slovansko uradovanje. Resolucija pojde na pravosodno ministerstvo na Dunaj.

Zmaga čeških radikalcev. — Češka radikalna stranka vendar le postaje Mladočehom nevarna. V kmetskih občinah